

O DELU ARHIVSKEGA DRUŠTVA SLOVENIJE

Poročilo Komisije za podeljevanje Aškerčevih nagrad in Aškerčevih priznanj za leto 2014

Komisija v sestavi Andreja Klasinc Škofljanec (ARS), Judita Šega (ZAL), dr. Julijana Visočnik (NŠAL), dr. Borut Batagelj (ZAC) in dr. Zdenka Bonin (PAK) je v začetku junija na dopisni seji sprejela besedilo javnega razpisa in določila datum za zbiranje predlogov za podelitev Aškerčeve nagrade in Aškerčevega priznanja za leto 2014. Razpis se je začel 9. junija in se končal 11. julija 2014. Komisija je na svoji seji (3. septembra) pregledala osem pravočasno prispelih predlogov za nagrado in priznanje ter opravila izbor.

Aškerčevo priznanje

Na naslov komisije je za Aškerčevo priznanje prispelo pet predlogov za tri posameznike (mag. Daniela Juričič Čargo, mag. Zdenka Semlič Rajh, dr. Jure Volčjak) in dve ustanovi (Pokrajinski arhiv Maribor in Zgodovinski arhiv Ljubljana). Komisija je sklenila, izvršni odbor ADS pa je 8. septembra soglasno potrdil, da se Aškerčevo priznanje za leto 2014 podeli dr. Juretu Volčjaku za *pomemben prispevek k razvoju slovenske arhivistike na področju objavljanja arhivskega gradiva ter za popularizacijo slovenskih arhivov in arhivske dejavnosti doma in v mednarodnem prostoru.*

Dr. Jure Volčjak je leta 2000 diplomiral na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, oktobra 2014 pa doktoriral z disertacijo *Cerkev na Kranjskem pod goriško nadškofijo v času Karla Mihaela Attemsa (1750–1774)*. Zaposlen je v Arhivu Republike Slovenije, kjer vodi Sektor za varstvo najstarejšega arhivskega gradiva. Njegova bibliografija obsega več kot 50 enot, med katerimi prevladujejo znanstveni in strokovni članki ter uredniška dela na področju zgodovine in arhivistike. Kot odgovorni urednik *Arhivov* deluje že od leta 2005, bil pa je tudi urednik zbornika *Standardizacija (p)opisov arhivskega gradiva in uskladiitev strokovnih praks v slovenskih javnih in cerkvenih arhivih*.

Njegova strokovna in raziskovalna aktivnost je vpeta v mednarodne okvire. Poleg njegovega evidentiranja v Vidmu, Gorici in na Dunaju je potrebno izpostaviti njegovo članstvo v mednarodnem konzorciju ICARUS ter sodelovanje v dveh projektih Evropske unije: *Chartres Network* in *European Network on Archival Cooperation* (ENArC), v okviru katerih je bila izvedena digitalizacija dela izvornih listin, urbarjev in drugega starejšega gradiva. Njegovo sodelovanje v projektih je pomembno tako za slovensko arhivistiko in zgodovinopisje kot za slovensko kulturo nasploh.

Jure Volčjak je že v letu 2010 začel objavljati ordinacijske protokole. Konec leta 2012 je v zbirki *Viri* objavil *Ordinacijska protokola Goriške nadškofije 1765–1824* (2. del), v letu 2013 pa *Ordinacijska protokola Ljubljanske (nad)škofije 1711–1756* (1. del). Z objavo zapisov o ordinacijah, tj. posvetitvah duhovnikov za obe nadškofiji, je malo znana vira približal raziskovalcem, ljubiteljskim zgodovinarjem in rodoslovcem. Objavljena vira omogočata analizo vsebovanih podatkov za znaten del današnjega slovenskega ozemlja.

V letu 2014 je skupaj z dr. Joachimom Kemperjem iz Mestnega arhiva v Speyerju in dr. Martinom Armgartom z univerze Landau (Koblenz) v 29. zvezku t. i. Friderikovih registrov objavil 302 regista vladarskih listin in pisem z ozemlja današnje Republike Slovenije iz 15. stoletja, ki jih hranijo Arhiv Republike

Slovenije, Zgodovinski arhiv v Ljubljani, Nadškofijski arhiv Ljubljana in Arhiv Slovenske frančiškanske province. Knjiga, katere vsebina se prvenstveno nanaša na vojvodino Kranjsko, delno pa sega tudi v sosednje dežele, je pomemben in nepogrešljiv pripomoček za raziskovanje 15. stoletja, ki ga je habsburški vladar močno zaznamoval s svojim več kot polstoletnim vladanjem in deželnoknežjim prvenstvom.

Dr. Jure Volčjak je prvi Slovenec, ki so ga snovalci Friderikovih registrov povabili k sodelovanju, kar je veliko priznanje njegovemu znanstveno-raziskovalnemu delu in pomembno priznanje za slovensko arhivistiko in zgodovino-pisje.

Aškerčeva nagrada

Za Aškerčevo nagrado so prispeli trije predlogi, in sicer dva predloga za Marijo Oblak Čarni in en predlog za dr. Petra Pavla Klasinca. Po pregledu vlog je komisija soglasno predlagala, izvršni odbor ADS pa soglasno potrdil, da Aškerčevo nagrado za življenjsko delo za leto 2014 prejme **MARIJA OBLAK ČARNI za izjemen prispevek k razvoju slovenske arhivistike, varovanju in ohranjanju arhivske dediščine in njenemu predstavljanju javnosti ter za dolgoletno zaslužno delo v Arhivskem društvu Slovenije.**

Marija Oblak Čarni je svojo celotno poklicno pot, ki jo je z zavzetostjo opravljala do upokojitve leta 1993, namenila arhivski stroki, delu v arhivu in Arhivskem društvu Slovenije. Rojena je bila leta 1932 v Krmelju. Šolala se je v Mokronogu, Novem mestu in Ljubljani. Po maturi na bežigrajski gimnaziji je študirala zgodovino na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer je diplomirala leta 1957.

Od svoje zaposlitve v arhivskem oddelku Muzeja narodne osvoboditve v Ljubljani (leta 1957) je vseskozi delovala v številnih organih, odborih, komisijah, svetih in raznih akcijah za izboljšanje dela slovenskih arhivov, za uveljavljanje arhivistike kot stroke in za njeno popularizacijo v javnosti. Poleg strokovnega dela (zbiranje, urejanje in popisovanje arhivskega gradiva, izdelava pripomočkov za uporabo gradiva, sodelovanje pri pripravi arhivskih razstav in pri objavi dokumentov) se je kot dolgoletna direktorica Arhiva Slovenije (1974–1984, 1988–1993) posvetila tudi upravno-organizacijskim nalogam v arhivu. Tako sta bili med drugim izvedeni obnova stavbnega kompleksa arhiva in kadrovska okrepitev arhiva, konservatorsko-restavratorski laboratorij pa je bil preseljen. Pomembno je bilo njeno prizadevanje za razvoj filmskega oddelka v arhivu, za ureditev odnosov s podjetji za proizvodnjo filmov glede kopiranja filmov slovenske filmske produkcije in izročanja filmov v Slovenski filmski arhiv ter za prevzem slovenskega filmskega fonda iz Jugoslovanske kinoteke v Beogradu in njegov prenos v Ljubljano tik pred razpadom Jugoslavije. Nezanemarljiv je njen prispevek k vračanju gradiva po mednarodnih pogodbah iz Avstrije in Italije, leta 1992 pa jo je vlada RS kot strokovnjakinjo za arhive imenovala v slovensko delegacijo za nasledstvo razpadle Jugoslavije. Bila je članica jugoslovanske komisije za raziskave v vatikanskih arhivih in se zavzemala za mednarodno sodelovanje slovenskih arhivov in strokovno usposabljanje zaposlenih v arhivih. Bila je predsednica izpitne komisije in izpraševalka na strokovnih izpitih za delavce v arhivih, zavzela se je za študij arhivistike na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete, podpirala računalniško opismenjevanje arhivskih delavcev, izdelavo računalniškega programa Armida in evidentiranje arhivskega gradiva v tujini, ki se nanaša na Slovenijo in Slovence. S svojo pobudo za zbiranje zasebnega arhivskega gradiva je prepričala več pomembnih osebnosti, dejavnih na kulturnem, političnem in javnem področju, da so z izročitvijo svojega osebne arhivskega gradiva pomembno dopolnili fond Arhiva Republike Slovenije.

Že od leta 1957 je aktivna članica Arhivskega društva Slovenije, v letih 1968–1976 pa je bila njegova predsednica. Leta 1985 je bila izvoljena za predsednico Zveze zgodovinskih društev Slovenije in jo vodila do leta 1988. V obdobju njenega predsedovanja Arhivskemu društvu Slovenije je društvo izdalo več publikacij; v dogovoru s SAZU je oblikovalo edicijo *Viri za slovensko zgodovino* ter osnovalo strokovno revijo *Arhivi*. Z uredniškim delom je sooblikovala tudi prve številke obeh omenjenih edicij. Rezultat njenega strokovnega in znanstvenega dela je obširna bibliografija objavljenih člankov, razprav in poročil. Ob 40- in 50-letnici Arhivskega društva Slovenije je pripravila zgodovinski pregled njeovega dela in uredila velik del društvenega arhiva.

S svojim večdesetletnim predanim in doslednim strokovnim delom je omogočila in pomembno sooblikovala razvoj slovenske arhivske stroke ter z izjemnim čutom za arhivsko kulturno dediščino pustila neizbrisni pečat na področju njenega varovanja in ohranjanja.

Obe utemeljitvi in predstavitvi dobitnikov Aškerčevega priznanja in Aškerčeve nagrade sta bili prebrani na slovesni podelitvi (23. oktobra v Veliki sejni dvorani Mestne hiše v Ljubljani). Letošnja podelitev, ki je sovpadala s 60-letnico delovanja Arhivskega društva Slovenije, se je začela z uvodnim pozdravom in nagovorom Sonje Jazbec, predsednice Arhivskega društva Slovenije, s pozdravnimi besedami gostitelja, ljubljanskega župana Zorana Jankovića, ter z nagovorom ministrice za kulturo Republike Slovenije, mag. Julijane Bizjak Mlakar, v katerem je izpostavila pomen arhivske javne službe za hrambo, strokovno obdelavo, valorizacijo, prezentacijo in konservacijo arhivskega gradiva, ter opozorila, da je ključen izziv ministrstva na področju arhivistike, kako ob omejenih sredstvih za kulturo zagotoviti najnujnejše prostorske in tehnične pogoje za hrambo arhivskega gradiva. Prof. dr. Ignaciju Vojetu, sicer slavnostnemu govorniku, ki je poudaril pomen hranjenja arhivskega gradiva in povezanosti arhivske stroke ter zgodovinopisja, je bil ob 60-letnici društva zaradi njegovega *pomembnega prispevka k popularizaciji arhivov in arhivske dejavnosti med študenti in strokovno javnostjo* podeljen naziv častnega člana Arhivskega društva Slovenije. Dr. Dušan Mlacović je v utemeljitvi, ki jo je zbranim prebrala mag. Nada Čibej, zapisal, da »*prof. Voje sodi med zgodovinarje z zelo tesnim stikom s svetom arhivov in arhivskih gradiv*«. Sonja Jazbec je pripravila predstavitev v besedi in sliki o 60-letnem delovanju društva. Slovesnost je nadvse prijetno povezovala Mojca Kranjc, za glasbeno popestritev dogodka in slovesno vzdušje pa sta z umetniško dovršenim in čutnim izvajanjem slovenskih pesmi poskrbela solistka Sandra Feketija in pianist Marko Črnčec iz Celja.

Društvo je letos prvič izdalo knjižico, v kateri so predstavljeni nagrajenci in nominiranci za Aškerčeve nagrade in priznanja za obdobje 2013–2014.

Zdenka Bonin,
predsednica komisije

Govor predsednice ADS ob 60. letnici Arhivskega društva Slovenije

Spoštovani,
vsak jubilej je priložnost za obujanje spominov. Brez preteklosti ni sedanjosti in ne prihodnosti. In ravno preteklost nas obvezuje, da jo spoštujemo in iz nje črpamo nauke in navdihe.

Šestdesetletnice Arhivskega društva Slovenije tako ne moremo prezreti,